



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 33/2012-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. marca 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť M. K., B., zastúpeného advokátom JUDr. J. M., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 8/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 785/1999 a na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. PK-5 C 785/1999) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej

lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 8/2008 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Pezinok prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 8/2008 konal bez zbytočných prietáhov.

3. M. K. priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 500 € (tisípäťsto eur), ktoré je Okresný súd Pezinok povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Pezinok je povinný uhradiť M. K. trovy konania v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. M., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. decembra 2011 doručená sťažnosť M. K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 8/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 785/1999 a na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. PK–5 C 785/1999).

Sťažovateľ pri podaní sťažnosti predovšetkým vychádzal zo skutočnosti, že hoci od podania žaloby okresnému súdu už ubehlo viac ako 11 rokov, vec stále prejednáva prvostupňový súd. K posudzovaniu skutočností rozhodujúcich pre posúdenie, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, sťažovateľ uviedol, že spor „*nie je právne a fakticky zložitý aj vzhľadom na skutočnosť, že je zrejmy vinník dopravnej nehody...*

Súd sa k sporu sťažovateľa správa pasívne, čo dokazuje aj fakt, že prvé uznesenie o ustanovení znalca a teda odborné dokazovanie bolo vydané až päť rokov po podaní návrhu vo veci a druhé uznesenie až 9 rokov po podaní návrhu. Potvrďuje to dokonca aj prvostupňový súd odpoveďou na sťažnosť zo dňa 30. 6. 2010, prostredníctvom ktorej sa súd sťažovateľovi ospravedlňuje. Týmto postupom súd oslabuje navrhovateľovu možnosť preukázať reálny stav veci v čase vzniku škody.“.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vo veci rozhodol, že „základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa článku 48 odseku (2) Ústavy a článku 6 odseku (1) Dohovoru postupom prvostupňového súdu v konaní vedenom prvostupňovým súdom najprv pod číslom konania 5 C 785/1999 a v súčasnosti pod číslom konania 5 C 8/2008 bolo porušené“, ďalej aby prikázal prvostupňovému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal sťažovateľovi „primerané finančné zadosťučinenie vo výške 4 000,- € a zaviazal súd ho sťažovateľovi vyplatiť do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia“, a napokon aj aby „uložil súdu nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 314,18 €...“.

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal sťažnosť na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 33/2012-12 z 25. januára 2012.

Okresný súd podal k doručenej sťažnosti stanovisko vyjadrením sp. zn. Spr. 3052/2012 z 15. februára 2012, v ktorom okrem pripojeného prehľadu procesných úkonov vykonaných vo veci odpovedal aj na otázky formulované ústavným súdom vo výzve z 31. januára 2012. Podľa názoru okresného súdu sťažovateľova právna vec nie je z hľadiska právneho ani skutkového zložitým sporom. K prietahom v súdnom konaní však podľa okresného súdu prispel aj sťažovateľ tým, že sa nezúčastnil súdom nariadených pojednávaní 24. októbra 2002, 10. decembra 2002, 11. februára 2003, 7. augusta 2003, 25. septembra 2003 a 11. novembra 2003 (uznesením z 11. novembra 2003 mu mala byť z tohto dôvodu uložená poriadková pokuta) a nereagoval ani na výzvu okresného súdu doručení 6. novembra 2010 a 17. decembra 2010, pričom nevyjadrenie sa k výzve okresného súdu odôvodnil až listom doručeným okresnému súdu 5. apríla 2011. Podľa

názoru okresného súdu prispel k predĺženiu konania aj splnomocnený zástupca sťažovateľa tým, že viackrát nepreberal súdom doručované zásielky, podal nedôvodné námietky voči ustanovenému znalcovi a nezúčastnil sa pojednávania nariadeného na 2. november 2011.

Okresný súd ďalej vo svojom vyjadrení opísal dopady organizačných zmien v súdnictve, najmä skutočnosť, že po podaní žaloby na pôvodnom Okresnom súde Pezinok bol v období od 1. januára 2005 do 31. decembra 2007 miestne príslušným súdom Okresný súd Bratislava III a od 1. januára 2008 sa stal miestne príslušným súdom znovu obnovený okresný súd. Okresný súd sa nevyjadril k prípadným prieťahom v súdnom konaní v období do 1. januára 2008, avšak v nasledovnom období konštatoval vznik zbytočných prieťahov v konaní „v čase od 01. 01. 2008 až do 02. 01. 2010, keď zákonná sudkyňa urobila v uvedenej veci prvý úkon. Je potrebné si uvedomiť, že ku dňu 01. 01. 2008 napadlo na Okresný súd Pezinok cca. 22.000 právnych vecí z odovzdávajúcich súdov, okrem toho bol spustený nový nápad vecí z dvoch okresov, teda okresu Pezinok a okresu Senec. Na súde pracovali v čase jeho znovuzriadenia štyria sudcovia - zákonná sudkyňa nemohla vykonať prvý úkon v uvedenej veci skôr z objektívnych dôvodov...

Prieťahy v konaní boli spôsobené nekoncepčnou politikou štátu v oblasti zriadenia okresných súdov. Nie je predsa možné, ani vhodné, aby sa sieť súdov zmenila za päť rokov dvakrát. Nekoncepčný postup štátu mal za následok presúvanie spisov medzi jednotlivými súdmi a nemožnosťou vykonávať v takto presúvaných právnych veciach úkony riadne a včas. Podľa Ústavy Slovenskej republiky a podľa zákonov upravujúcich činnosť súdov je štát povinný vytvárať pre prácu súdov vhodné materiálne, personálne a technické prostriedky. Mám za to, že za neschopnosť štátu v tejto oblasti nemôžu byť trestané jednotlivé súdy, resp. sudcovia príslušných súdov.“

Sťažovateľ vo vyjadrení k stanovisku okresného súdu doručenom 15. februára 2012 zdôraznil, že prieťahy nevznikli na strane účastníkov konania, a žiadal rozhodnúť v zmysle jeho návrhu.

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania považujúc podmienky na tento postup za splnené, keďže okresný súd súhlasil s upustením od verejného ústneho pojednávania vo svojom stanovisku z 15. februára 2012 a sťažovateľ s týmto postupom súhlasil vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 28. februára 2012. Súčasne ústavný súd po oboznámení sa s obsahom sťažnosti a nadväzujúcich vyjadrení účastníkov konania, ako aj s obsahom vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 8/2008 dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd zistil, že za obdobie od podania návrhu, t. j. 8. júla 1999 do 18. mája 2005, má spis vedený vo veci charakter rekonštruovaného spisu z dôvodu straty pôvodného spisu. Rekonštrukcia spisu sa začala uznesením Okresného súdu Bratislava III sp. zn. PK-5 C 785/1999 z 25. mája 2005. Z vyjadrenia okresného súdu sp. zn. Spr. 3052/2012 z 15. februára 2012, ako aj z označeného spisu predloženého ústavnému súdu na nahliadnutie, boli zistené tieto podstatné procesné úkony vykonané vo veci:

- 8. júla 1999 - doručená žaloba sťažovateľa o náhradu škody v sume 89 127 Sk,
- 12. septembra 1999 - rozšírenie žaloby sťažovateľom,
- 2. októbra 2000 - výzva na zaplatenie súdneho poplatku,
- 14. augusta 2001 - uznesenie o pripustení ďalších účastníkov do konania,
- 7. februára 2002 - pojednávanie (zápisnica sa z dôvodu straty spisu nedochovala),
- 21. februára 2002 - doplnenie žaloby sťažovateľom,
- 16. mája 2002 - pojednávanie vykonané v neprítomnosti sťažovateľa, prítomný jeho splnomocnený zástupca,
- 5. septembra 2002 - pojednávanie vykonané v prítomnosti sťažovateľa a v neprítomnosti sťažovateľom označených odporcov, uznesenie o čiastočnom zastavení konania v sume 45 744 Sk,
- 24. októbra 2002 - pojednávanie pre neúčast' účastníkov odročené na 10. december 2002,

- 10. decembra 2002 - pojednávanie pre neúčast' účastníkov odročené na 11. február 2003, uznesenie o nariadení predvedenia odporkyne v 1. rade, uznesenie o nariadení predvedenia odporkyne v 2. rade,
- 11. februára 2003 - pojednávanie vykonané v neprítomnosti sťažovateľa a jeho zástupcu, odporkyne boli na pojednávanie predvedené a vypočuté,
- 18. marca 2003 - pojednávanie pre neúčast' účastníkov odročené na 15. máj 2003,
- 7. augusta 2003 - pojednávanie pre neúčast' účastníkov odročené na 25. september 2003,
- 8. apríla 2003 - urgencia odporkyne v 2. rade,
- 25. septembra 2003 - pojednávanie odročené na 11. november 2003, sťažovateľ neprítomný, uznesenie na odstránenie nedostatkov návrhu z 31. marca 2003,
- 11. novembra 2003 - pojednávanie pre neúčast' sťažovateľa a odporkyne v 2. rade odročené na 22. január 2004, uznesenie o poriadkovej pokute uloženej sťažovateľovi, uznesenie o poriadkovej pokute uloženej odporcovi v 2. rade, doručené podanie sťažovateľa (upresnenie návrhu),
- 22. januára 2004 - pojednávanie, po vykonaní odročené na 18. marec 2003,
- 18. marca 2004 - pojednávanie, po vykonaní odročené na neurčito pre účely vykonania znaleckého dokazovania,
- 16. augusta 2004 - uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania,
- 19. septembra 2004 - odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu zo 16. augusta 2004, podanie sťažovateľa (pripojených 9 príloh),
- 18. mája 2005 - úradný záznam týkajúci sa vykonania kontroly vo všetkých oddeleniach, pretože spis sp. zn. 5 C 8/08 bol stratený,
- 25. mája 2005 - uznesenie o začatí rekonštrukcie spisu sp. zn. 5 C 8/2008,
- 26. mája 2005 - pokyn sudcu, aby bola spísaná zápisnica o rekonštrukcii spisu, vyhotovené overené odpisy rozhodnutí a iných písomností a účastníkom konania uložená povinnosť predložiť písomnosti týkajúce sa označenej právnej veci,

- 27. mája 2005 - zápisnica o rekonštrukcii spisu sp. zn. PK–5 C 785/1999,
- 27. júla 2005 - doručená odpoveď sťažovateľa na výzvu súdu týkajúca sa nariadenej rekonštrukcie spisu,
- 6. októbra 2005 - uznesenie súdu o zmene v osobe znalca,
- 29. decembra 2005 - námietky sťažovateľa proti osobe znalca,
- 3. januára 2006 - výzva súdu na zaplatenie súdneho poplatku za vznesenú námietku zaujatosti znalca a výzva na doplnenie námietky zaujatosti,
- 20. februára 2006 - pokyn sudkyne na zistenie prevzatia súdnej zásielky zástupcom sťažovateľa a na zistenie dňa podania odvolania sťažovateľa na pošte, výzva znalcovi na vyjadrenie sa k vzneseným námietkam k jeho osobe,
- 16. marca 2006 - odpoveď sťažovateľa na výzvu súdu,
- 10. mája 2006 - odpoveď znalca na námietky sťažovateľa,
- 12. mája 2006 - uznesenie - súd námietky vznesené voči osobe znalca zamietol,
- 14. júna 2006 - odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu z 12. mája 2006,
- 15. júna 2006 - prípis sudkyne na predloženie spisu Krajskému súdu v Bratislave,
- 31. mája 2007 - uznesenie Krajského súdu v Bratislave – potvrdenie uznesenia okresného súdu č. k. 5 C/785/99-6 zo 16. augusta 2004 a č. k. PK–C 785/99-99 z 12. mája 2006,
- 19. júna 2007 - spis vrátený okresnému súdu,
- 25. júla 2007 - pokyn sudkyne na doručenie spisu znalcovi,
- 19. decembra 2007 - správa poisťovne (A., a. s.) o nehode,
- 13. februára 2008 - podanie sťažovateľa,
- 27. marca 2008 - v súvislosti s obnovením okresného súdu spis pridelený novej zákonnej sudkyňi, spisu pridelená nová sp. zn. 5 C 8/2008,
- 6. októbra 2008 - doručený okresnému súdu od znalca spis s vypracovaným znaleckým posudkom,
- 2. januára 2010 - pokyn sudkyne vyššiemu súdnemu úradníkovi na konanie vo veci,
- 19. februára 2010 - pokyn vyššieho súdneho úradníka na zistenie zloženia zálohy na znalecké dokazovanie,

- 26. marca 2010 - úradný záznam o zložení zálohy účastníkom na znalecké dokazovanie,
- 4. júna 2010 - uznesenie č. k. 5 C 8/2008-181 zo 4. júna 2010 o znalečnom, pokyn na zaslanie znaleckého posudku účastníkom,
- 12. októbra 2010 - výzva účastníkom na vyjadrenie sa k znaleckému posudku,
- 25. novembra 2010 - urgencia účastníkov, aby sa vyjadrili k znaleckému posudku,
- 23. decembra 2010 - odpoveď odporkyne v 1. rade na výzvu,
- 21. januára 2011 - opätovná výzva splnomocnenému zástupcovi sťažovateľa na vyjadrenie sa k znaleckému posudku,
- 5. apríla 2011 - doručené vyjadrenie zástupcu sťažovateľa,
- 7. apríla 2011 - nariadený termín pojednávania na 2. november 2011,
- 21. októbra 2011 - žiadosť sťažovateľa o jeho vypočutie Okresným súdom Bratislava IV a ospravedlnenie jeho neúčasti na nariadenom pojednávaní,
- 2. novembra 2011 - pojednávanie odročené pre práceneschopnosť sudkyne na 27. február 2012,
- 15. februára 2012 - pokyn zákonnej sudkyne na zrušenie termínu pojednávania nariadeného na 27. február 2012 z dôvodu predloženia spisu ústavnému súdu.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou

je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesno-právnych inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“) obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, a ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade

s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 202/05, III. ÚS 81/07).

1. Pokiaľ ide o právnu zložitost' veci vedenej pred okresným súdom, ústavný súd bral do úvahy skutkový stav a platnú právnu úpravu relevantnú pre rozhodnutie a prihliadal na charakter veci. Predmetom konania bol pôvodne návrh na zaplatenie sumy 89 127 Sk (2 958,47 €) z titulu náhrady škody vzniknutej na motorovom vozidle sťažovateľa v dôsledku autonehody a náhrady nákladov súvisiacich s uplatnením tohto nároku pred okresným súdom. Po čiastočnom zastavení konania v časti sumy 45 744 Sk uznesením č. k. 5 C 785/99-74 z 5. septembra 2002 tvorí sťažovateľov nárok, o ktorom sa rozhoduje, sumu 43 383 Sk. V okolnostiach prípadu ústavný súd hodnotí predmetný spor po právnej stránke ako bežnú občianskoprávnú vec patriacu do rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva, a preto namietané konanie nemožno považovať za právne osobitne zložité. Istú mieru faktickej zložitosti veci spôsobuje sám sťažovateľ nekonzistentnosťou svojich návrhov a viacerých jeho doplnení, resp. potrebou odstraňovania nedostatkov ním podaných návrhov.

Ústavný súd však zároveň poukazuje na skutočnosť, že ani zložitost' sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za priet'ahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nečinnosťou bez relevantného právneho dôvodu alebo inými nedostatkami v činnosti súdu (mutatis mutandis I. ÚS 47/96, III. ÚS 173/03).

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pri hodnotení tohto kritéria ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ sa nezúčastnil spolu šiestich pojednávaní nariadených v rokoch 2002 až 2003 opakovane bez včasného a dostatočného ospravedlnenia, pričom za toto správanie mu bola na pojednávaní konanom

11. novembra 2003 uložená poriadková pokuta v sume 1 000 Sk. Sťažovateľ vo viacerých prípadoch nereagoval v súdom určenej lehote ani na písomnosti súdu, v ktorých bol vyzývaný na vyjadrenie sa k doručenému znaleckému posudku.

Ústavný súd zastáva názor, že nedostatky v zákonom predpísaných náležitostiach návrhu na začatie konania účastníka konania namietajúceho porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov patria medzi okolnosti, na ktoré ústavný súd prihliada pri posudzovaní tvrdenia sťažovateľa o porušení označeného základného práva. Súd totiž v sporovom konaní nie je povinný konať z vlastnej iniciatívy ani nahradzovať úkony účastníkov pri uplatňovaní ich nárokov, plnení procesných povinností a využívaní procesných práv (m. m. IV. ÚS 123/05). Uvedené skutočnosti na strane sťažovateľa majúce vplyv na predĺženie doby konania však same osebe nevyučujú zodpovednosť súdu za zbytočné prietahy v konaní spôsobené jeho nesprávnym či neefektívnym postupom, alebo dokonca nečinnosťou (obdobne napr. III. ÚS 193/03, III. ÚS 111/04, III. ÚS 103/04).

Na dĺžku konania malo vplyv aj odvolanie podané sťažovateľom proti procesnému rozhodnutiu okresného súdu (uznesenie o námietkach vznesených sťažovateľom voči ustanovenému znalcovi), pre ktoré bol spis predkladaný krajskému súdu ako súdu odvolaciemu, pritom však sťažovateľ odvolaním nedosiahol zmenu uznesenia okresného súdu č. k. PK-5 C 785/99-99 z 12. mája 2006 o zamietnutí námietok sťažovateľa proti znalcovi, ktoré bolo uznesením krajského súdu č. k. 9 Co 293/06-109 potvrdené. V dôsledku toho sa spis v sťažovateľovej veci po dobu jedného roka (v období od 15. júna 2006 do 18. júna 2007) nachádzal na krajskom súde. Ústavný súd pri hodnotení tohto postupu sťažovateľa prihliadal na to, že ako účastník konania má nesporne právo na procesné úkony, ktoré urobil. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu, ak v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba, ale nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04). Zodpovednosť za predĺženie konania v období, počas ktorého sa spis v sťažovateľovej veci nachádzal na krajskom súde z dôvodu ním podaného odvolania, však vzhľadom na krajským súdom potvrdenú vecnú

správnosť napadnutého uznesenia okresného súdu nie je možné pripísať na zodpovednosť okresnému súdu.

Opísané správanie sťažovateľa malo podľa ústavného súdu vplyv na vznik zbytočných prietahov a na tieto okolnosti bolo nevyhnutné prihliadnuť najmä pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení.

3. Napokon, pokiaľ ide o tretie kritérium podstatné pre skúmanie existencie zbytočných prietahov v konaní, ktorým je samotný procesný postup okresného súdu, ústavný súd zdôrazňuje, že namietané konanie posudzoval ako celok, t. j. vrátane obdobia, v ktorom bol vo veci príslušný konať Okresný súd Bratislava III (obdobie od 1. januára 2005 do 31. decembra 2007). Vychádzal pritom zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej súčasťou prechodu výkonu súdnictva je aj prenesenie zodpovednosti za prietahy v konaní z odovzdávajúceho súdu na nadobúdajúci súd (napr. IV. ÚS 218/08, III. ÚS 38/2010, III. ÚS 76/2010). Ústavný súd ďalej poznamenáva, že v dôsledku straty spisu nie je možné zistiť všetky procesné úkony vykonané okresným súdom vo veci v čase do začatia rekonštrukcie spisu, keďže obsah rekonštruovanej časti spisu je v značnej miere závislý od miery súčinnosti účastníkov konania.

Z rekonštruovaného súdneho spisu predovšetkým vyplýva, že prvé pojednávanie bolo vo veci vykonané 7. februára 2002, teda 2 a pol roka po podaní žaloby (žaloba bola okresnému súdu doručená 8. júla 1999). Časový úsek do vykonania prvého pojednávania nesvedčí o efektívnosti procesu vedeného okresným súdom, resp. jeho predchodcom. V ďalšom období okresný súd pravidelne nariad'oval pojednávania vo veci, avšak viaceré z nich nebolo možné vykonať pre neúčast' účastníkov konania vrátane sťažovateľa.

O efektívite občianskeho súdneho konania nesvedčí ani skutočnosť, že od ustanovenia prvého znalca (16. august 2004) do vypracovania znaleckého posudku a jeho doručenia okresnému súdu (6. október 2008) trvalo znalecké dokazovanie viac ako 4 roky, aj keď je potrebné pripomenúť, že v uvedenom období bol spis viac ako jeden rok na krajskom súde z dôvodu odvolania podaného sťažovateľom proti rozhodnutiu o

zamietnutí jeho námietok voči osobe znalca. Ústavný súd však z predloženého spisu okresného súdu zistil, že jeho spis sa u znalca nachádzal v období od 3. septembra 2007 do 2. októbra 2008, čo je skoro 13 mesiacov napriek tomu, že okresným súdom bola v uznesení sp. zn. 5 C/785/1999 zo 16. augusta 2004 určená ustanovenému znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku lehota len 30 dní. Zo spisu nevyplýva, že by okresný súd, resp. jeho právny predchodca, urgoval znalca na skoré vypracovanie znaleckého posudku či využil iné opatrenia na rýchle vykonanie nariadeného znaleckého úkonu. V zmysle judikatúry ústavného súdu zodpovednosť za zabezpečenie plynulého vykonania znaleckého dokazovania v plnej miere znáša okresný súd, ktorý ako jediný má možnosť nečinnosť znalca odstrániť efektívnym využitím procesných možností daných Občianskym súdnym poriadkom (m. m. I. ÚS 265/08).

Aj v nadväzujúcom období bol postup okresného súdu poznačený zbytočnými priet'ahmi, čo potvrdil aj dotknutý súd vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 3052/2012 z 15. februára 2012, v ktorom skonštatoval svoju nečinnosť v dĺžke dvoch rokov (od 1. januára 2008 do 2. januára 2010) s poukazom na nekoncepčnú politiku štátu v oblasti určovania siete súdov a na ich nedostatočné personálne a technické zabezpečenie.

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07). Ani systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (ako to vyplýva z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu). Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných priet'ahov, aj keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností

sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu (pozri napr. I. ÚS 119/03, I. ÚS 150/06).

Okresnému súdu však nemožno pripisovať zodpovednosť za predĺženie konania spôsobené sťažovateľom neúčastou na nariadených pojednávaniach, resp. podaním opravných prostriedkov posúdených odvolacím súdom ako nedôvodných.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 8/2008 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj k porušeniu práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom pri vyslovení porušenia označených práv ústavný súd považoval za spravodlivé zohľadniť najmä celkovú dĺžku súdneho konania, ktoré začalo 8. júla 1999, a v čase vydania tohto nálezu trvalo viac ako 12 rokov bez toho, aby došlo k vydaniu meritórneho rozhodnutia aspoň na prvom stupni súdnictva.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov.

Ústavný súd preto v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a nadväzne na neho podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu vo veci koná, aby ďalej konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výrokovej časti nálezu). Ústavným súdom vyslovený príkaz konať vo veci bez zbytočných prietáhov je povinný rešpektovať aj okresný súd, pokiaľ tento bude v zmysle rozhodnutia odvolacieho

súdu povinný v budúcnosti vykonať ďalšie úkony vo veci, prípadne aj len pri doručovaní rozhodnutí odvolacieho súdu účastníkom konania.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Sťažovateľ žiadal od okresného súdu priznať finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € z dôvodu, že predlžovanie prerokovania jeho prípadu okresným súdom mu *„spôsobuje stav právnej neistoty. ... Sťažovateľ má za to, že prvostupňový súd vedome spôsobuje tento stav, pretože bol viackrát upozornený, že nekoná. Konanie súdu je o to závažnejšie, že podľa princípu trojdelenia štátnej moci má práve on pôsobiť ako dozorujúci a kontrolný orgán. Jeho nekonaním táto kontrola zlyháva... a práve preto je vyčíslená ujma tak vysoká ako to sťažovateľ vyjadril.“*

Vzhľadom na zistenú nečinnosť okresného súdu v danom prípade a v rozhodujúcej miere aj za značne neefektívnu činnosť prichádza podľa názoru ústavného súdu do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia však ústavný

súd prihliadal na podiel sťažovateľa na vzniku prekážok brániacich okresnému súdu konať (pozri časť III bod 2 odôvodnenia nálezu). Po zhodnotení uvedených okolností považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadostučinenie v sume 1 500 € a na jeho zaplatenie zaviazal okresný súd v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľovi vznikli v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ si prostredníctvom svojho právneho zástupcu uplatnil úhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 314,18 € za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa § 11 ods. 3 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi; v ostatných prípadoch sa základná sadzba tarifnej odmeny určí podľa § 10.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá predstavovala sumu 741 €. Úhradu priznal ústavný súd za obidva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky. Základná sadzba tarifnej

odmeny za jeden úkon právnej služby potom predstavovala sumu 123,50 € a náhrada paušálnych výdavkov za jeden úkon právnej služby predstavovala sumu 7,41 €.

Z uvedených dôvodov preto ústavný súd zaviazal okresný súd, aby zaplatil ako úhradu trov konania sumu 314,18 €, ktorá pozostáva z odmeny za 2 vykonané úkony právnej služby v sume 247 €, náhrady hotových výdavkov v sume 14,82 € a dane z pridanej hodnoty v sume 52,36 €, a to na účet právneho zástupcu sťažovateľa tak, ako to vyplýva z bodu 4 výrokovej časti nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. marca 2012